

BESLUT
2015-12-07

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 10 mars 2015

Saken

Bosättning

Nämndens beslut

Nämnden avslår överklagandet.

Nämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte om studiemedel för en pilotdistansutbildning i Storbritannien med start den 2 februari 2015. I samband med ansökan uppgav NN bland annat att han har bott, arbetat och studerat i Sydafrika under åren 2006 – 2014, men att han sedan december 2014 åter är bosatt i Sverige.

CSN avslog ansökan med hänvisning till att NN inte uppfyller kravet på bosättning i Sverige och att hans tidigare bosättning utomlands inte heller kan jämföras med bosättning i Sverige samt till att CSN har bedömt att det inte finns synnerliga skäl att göra undantag från kravet på bosättning. CSN anförde vidare att NN inte heller kan få studiemedel enligt EU-rätten eftersom CSN bedömt att han inte är tillräckligt samhällsintegrerad i Sverige och inte hindras från att utnyttja sin fria rörlighet inom EU.

NN överklagade beslutet och redogjorde för sina sysselsättningar utomlands och förklarade varför han behöver studiemedel för den aktuella utbildningen samt argumenterade även för varför han ska ses som samhällsintegrerad i Sverige.

CSN överlämnade ärendet och anförde bland annat följande i ett yttrande. CSN gör bedömningen att en svensk medborgare åtminstone måste stadigvarande uppehålla sig i, eller regelbundet återkomma till det andra EU-landet under en längre tid, för att personen ska anses ha utnyttjat sin fria rörlighet enligt rörlighetsdirektivet eller artikel 21.1 FEUF. NN har inte tidigare utnyttjat sin fria rörlighet inom EU då han istället bott i Sydafrika. Han ska nu studera på distans vid ett lärosäte i Storbritannien och kommer att vara bosatt i Sverige under studietiden. Han kommer alltså inte, mer än

tillfälligtvis, att lämna Sverige för Storbritannien. Att NN kommer att vara bosatt i Sverige, och inte i t.ex. Sydafrika, under studietiden kan påverka bedömningen av hans anknytning till Sverige, men inte bedömningen av om han utnyttjat sin fria rörlighet inom EU. NN uppfyller inte bosättningskravet för utlandsstudier. Han kan utifrån sitt medborgarskap, familj, språkkunskaper och långa vistelsetid i landet, visserligen anses vara samhällsintegrerad i Sverige. NN har dock inte och kan heller inte, enligt CSN:s bedömning, anses komma att hindras i sin fria rörlighet inom EU enligt artikel 21.1 FEUF.

På nämndens begäran kom CSN därefter in med ett tilläggsyttrande med avseende på det svenska bosättningskravet och den fria rörligheten för tjänster. CSN anförde bland annat följande. Det är inte omöjligt att bosättningskravet kan vara en otillåten begräsning eller diskriminering gentemot tjänstemottagare (dvs. den studerande) enligt artikel 19 b i tjänstedirektivet. CSN bedömer att det inte går att fastslå att bosättningskravet strider mot den fria rörligheten av tjänster, eller att frågan utifrån kända EU-domar åtminstone inte är klar.

Nämnden har hämtat in ett rättsutlåtande från Susanne S:t Clair Renard, Juris doktor i Europarätt.

NN har fått ta del av CSN:s yttranden och av rättsutlåtandet. Han har kommit in med synpunkter i anledning av rättsutlåtandet.

Författningsbestämmelser m.m.

Svenska nationella bestämmelser

Av 3 kap. 23 § första stycket studiestödslagen (1999:1395) framgår att studiemedel får lämnas för studier utanför Sverige om den studerande har varit bosatt i Sverige i en sammanhängande period om minst två år under de senaste fem åren.

I 12 kap. 4 – 6 c §§ CSNFS 2001:1 uppräknas olika situationer då en person kan anses bosatt i Sverige trots att han eller hon lämnat landet.

Enligt 12 kap. 6 b § CSNFS 2001:1 ska andra personer än de som anges i 4 – 6 a §§ anses vara bosatta i Sverige om det finns synnerliga skäl.

EU-rätten

I Artikel 18 FEUF anges bland annat följande. Inom fördragets tillämpningsområde och utan att det påverkar tillämpningen av någon särskild bestämmelse i fördragen, ska all diskriminering på grund av nationalitet vara förbjuden.

I artikel 21 FEUF anges bland annat följande.

1. Varje unionsmedborgare ska ha rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, om inte annat följer av de begränsningar och villkor som föreskrivs i fördragen och i bestämmelserna om genomförandet av fördragen.

Nämndens bedömning

NN har inte varit bosatt i Sverige i en sammanhängande period om minst två år under femårsperioden den 2 februari 2010 – den 1 februari 2015. Förutsättningar för undantag från kravet på bosättning enligt 12 kap. 4 – 6 a §§ i ovan nämnda föreskrift har inte framkommit. För att han ska kunna beviljas studiemedel för studier i Storbritannien krävs därför att det föreligger synnerliga skäl. Vad NN har anfört utgör, enligt nämndens mening, inte sådana synnerliga skäl. NN kan därför inte få studiemedel för de nu aktuella studierna enligt nationella regler. Frågan är då om han kan härleda rätt till studiemedel från EU-rätten.

EU-domstolen har i flera domar fastställt att en privatfinansierad utbildning är en tjänst i EU-rättslig mening, men dessa ställningstaganden har inte ändrat domstolens praxis avseende rätten till studiemedel. Nationella bestämmelser om studiemedel omfattas således fortfarande av fördragets bestämmelser om icke-diskriminering och rätt till fri rörlighet enligt artiklarna 18 och 21 och inte av fördragets regler om fri rörlighet för tjänster. Mot denna bakgrund finner nämnden att NN:s rätt till svenskt studiestöd ska prövas utifrån fördragets bestämmelser om fri rörlighet och likabehandling för unionsmedborgare.

EU-domstolen anförde i sitt avgörande den 18 juli 2013, i de förenade målen C-523/11 och C-585/11, Prinz och Seeberger, att det får förekomma krav på anknytning och integration, men att det avseende det i målet prövade tyska bosättningskravet var fråga om en allt för generell begränsning som utgjorde hinder mot den fria rörligheten och att det istället bör ankomma på den nationella domstolen att avgöra den verkliga graden av anknytning. – Detta innebär, enligt nämndens mening, att det svenska bosättningsvillkoret för studiemedel inte kan tillämpas generellt vid bedömningen av om en unionsmedborgare har rätt till studiemedel.

NN har ansökt om studiemedel för distansstudier i Storbritannien och fråga är om det svenska bosättningskravet utgör ett hinder mot hans rätt till fri rörlighet enligt artikel 21 FEUF. Vid denna prövning instämmer nämnden i CSN:s bedömning att NN inte kan anses utnyttja sin rätt till fri rörlighet inom unionen, eftersom det är fråga om distansstudier, och med tanke på att han, under studietiden, kommer att vara bosatt i Sverige. Det saknas därmed skäl att undanta NN från kravet på bosättning. Överklagandet ska därför avslås.

Hans Göran Åhgren

Cecilia Hedenström

Beslut har fattats av Charlotte Waas, ordförande, Anita Enocksson, vice ordförande, Hans Göran Åhgren, direktör, samt ledamöterna Johan Borre, Hans Eklund, Eva Gullfeldt, Mikael Herjevik och Birgitta Åkerman.

Föredragande: Cecilia Hedenström

Kopia till CSN